

VEDLEGG

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
STORTINGET
0026 OSLO

Deres ref.
TH/tfo

Vår ref.
22/6448 - EISK

Dato
10.01.2023

Uttalelse fra Justis- og beredskapsdepartementet ifm dokument 8:51 S (2022-2023) – Representantforslag om styrking av rikets sikkerhet og kontraetterretning

Jeg viser til brev av 7. desember 2022 hvor justiskomiteen ber om departementets uttalelse i forbindelse med følgende sak til behandling:

Dokument 8:51 S (2022-2023) Representantforslag om styrking av rikets sikkerhet og kontraetterretning.

I utarbeidelsen av svaret har mitt departement hatt dialog også med øvrige berørte departementer.

Denne regjeringen har siden den tok over i oktober 2021 iverksatt en rekke tiltak for å styrke den sivile beredskapen. Tiltak som setter oss i stand til å forebygge, avdekke og håndtere sammensatte trusler er iverksatt. Både politi og PST er styrket under denne regjeringen. Jeg er glad for at et samlet Storting sluttet seg til de kraftfulle tiltakene angitt i Prop 78 S (2021-2022). Regjeringen har videre styrket PST slik at de har økt kapasiteten til å avdekke sammensatte trusler og fremmedstatlig etterretning.

Sammensatte virkemidler brukes stadig oftere i internasjonale konflikter, og digitale angrep er en sentral del av verktøyboksen til fremmede stater. Siden 2019 har Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) sett en tredobling i antallet cyberhendelser som får alvorlige konsekvenser for virksomheter i Norge. Regjeringen har derfor styrket NSMs evne til å forbedre den digitale sikkerheten, gjennom å øke NSMs driftsbevilgning for å øke antall stillinger i nasjonalt cybersikkerhetssenter.

Men utover satsinger er det også viktig å gjøre endringer i lovverket der dette er nødvendig. Regjeringen har på dette området gjort flere nødvendige grep, samt igangsatt viktige utredninger.

I Prop. 31 L (2022-2023) *Endringer i politiloven og politiregisterloven (PSTs etterretningsoppdrag og bruk av åpent tilgjengelig informasjon)*, godkjent i statsråd 2. desember, foreslår regjeringen å lovfeste og tydeliggjøre Politiets sikkerhetstjenestes (PSTs) oppgaver som innenlands etterretningstjeneste, samt å gi PST oppdaterte og tilpassede hjemler for å møte trusselbildet vi står overfor gjennom lagring av data fra åpne kilder. Jeg mener lovforslaget i proposisjonen ivaretar sentrale høringsinnspill samtidig som det dekker behovene vi har for å trygge Norge på dette området. Regjeringen har her funnet en god innretning på lovforslaget. Jeg ser frem til Stortingets behandling av dette forslaget.

Representantene viser videre til et behov for å revidere straffelovens kapittel 17, om vern av Norges selvstendighet og andre grunnleggende nasjonale interesser. Departementet er opptatt av at straffelovgivningen er tilpasset de alvorlige utfordringene vi til enhver tid står overfor, og vurderer fortløpende om det er behov for justeringer i kapittel 17 i lys av den nåværende sikkerhetssituasjonen, i tillegg til arbeidet som gjelder kriminalisere uønsket utenlandsk påvirkningsvirksomhet i Norge, som nevnt under. Departementet vil også vurdere om det er behov for en helhetlig gjennomgang av straffelovens kapittel 17, i forbindelse med det langsiktige arbeidet for videreutvikling av nasjonal sikkerhet.

Spørsmålet om å øke strafferammen for brudd på sanksjonsloven ble grundig vurdert da loven ble fremmet av Solberg-regjeringen og vedtatt av Stortinget i 2021. Det ble i lovforarbeidene påpekt at strafferammen lå på tilsvarende nivå som Danmark, Sverige og Finland. Det ble videre poengtert at hvis man skal følge gjeldende norsk praksis for fastsettelse av strafferammer, ville det være tale om å heve strafferammen fra tre til seks år. Det ble også lagt vekt på at dersom forholdet er særlig straffverdig, vil det kunne rammes av andre straffebestemmelser med høyere strafferamme. PST støttet en videreføring av straffenivået, og Riksadvokaten fant også forslaget til strafferamme hensiktsmessig. Det var ingen merknader til den foreslåtte strafferammen på Stortinget da loven ble vedtatt. Det vises til Prop. 69 L (2020-2021), Innst. 290 L (2020-2021) og Lovvedtak 81 (2020-2021). Utenriksdepartementet, som eier sanksjonsloven, anser at vurderingene i all hovedsak fortsatt står seg, men vil fortløpende vurdere behov for endring av strafferammen, også sett i lys av den nye verdenssituasjonen og vedtakelsen av nye sanksjoner.

Solbergregjeringens høringsforslag om endringer i straffeloven, straffeprosessloven og politiloven for å kriminalisere uønsket utenlandsk påvirkningsvirksomhet i Norge er til behandling i departementet. Det kom som kjent flere kritiske høringsinnspill til forslaget som ble sendt på høring. Basert på høringsinnspillene, og deres kritikk mot forslaget, ser regjeringen at det er behov for å bruke noe mere tid på å gjøre de tilpasninger som er nødvendig for å ivareta innspillene på en hensiktsmessig måte.

Arbeidet mot fremmede staters fordekte påvirkningsvirksomhet har flere sider. Representantene viser til at det bør igangsettes en kartlegging av uønsket informasjonspåvirkning fra utenlandske aktører ifm kommende valg. Kunnskapsgrunnlag om forholdene i Norge, som eksemplifisert gjennom trusselvurderingene fra PST, forskning fra SINTEF og Forsvarets forskningsinstitutt,

viser ingen indikasjoner på at slik påvirkning så langt har påvirket valg her hjemme. Ytringsfrihetskommisjonen viser til at omfanget av desinformasjon som er avdekket i flere land, gir grunn til bekymring og økt aktsomhet også i Norge. Kommisjonen viser samtidig til at Norge relativt sett er godt rustet, at polariseringen ikke er veldig stor, mediasystemet er robust, mediene nyter tillit, og at den kritiske medieforståelsen står sterkt. I sum anser kommisjonen Norge som godt rustet for å håndtere desinformasjon, konspirasjonsteorier og lignende. Regjeringen er opptatt av at vi likevel skal ha et beredskapsfokus også når det gjelder uønsket påvirkning fra fremmede stater. Derfor er det et høyt fokus på sikkerhet knyttet til valg, både gjennom fysiske og digitale tiltak, samt kunnskapsformidling og andre tiltak for å styrke motstandsdyktigheten i befolkningen generelt. Arbeidsgruppen for å styrke motstandsdyktigheten mot uønsket påvirkning ved valg, bestående av relevante departementer, sikkerhetsmyndigheter og virksomheter, er planlagt videreført frem til og med 2025-valget. Arbeidsgruppen skal bidra til å forberede og samordne tiltak for å sikre trygg gjennomføring av valgene. Kommunal- og distriktsministeren er allerede i gang med å forberede et oppdrag som skal kartlegge uønsket påvirkning av valg fra utenlandske aktører. Oppdraget er planlagt å starte opp i god tid før årets kommunestyre- og fylkestingsvalg, med varighet til etter stortingsvalget i 2025.

Når det gjelder ansvarsforhold knyttet til forsøk på slike påvirkningsoperasjoner så følger det de ordinære ansvarslinjene mellom sektorene. På strategisk nivå har Justis- og beredskapsdepartementet, foruten eget sektoransvar, en pådriverrolle i arbeidet mot statlig etterretnings- og påvirkningsaktivitet. Departementet samarbeider med andre departementer for å fremme felles trusselforståelse samt identifisere tiltak for å motvirke påvirkningsaktivitet på tvers av sektorer. Regjeringens forslag til justeringer i hjemmelsgrunnlaget for PST i nevnte Prop. 31 L vil også virke positivt på tjenestens mulighet til å følge med på trender og utviklingstrekk som kan avdekke statlig styrte påvirkningskampanjer, som foregår fordekt og ofte over lang tid. PST vil da i større grad kunne bidra til felles forståelse av truslene, som grunnlag for samordnet forebygging og håndtering av eventuelle påvirkningsoperasjoner.

Representantene er også opptatt av droner, og hjemler for at politiet og andre etater aktivt kan motvirke ulovlig dronebruk. Dette er også viktig for regjeringen. Politiets behov for klart hjemmelsgrunnlag for såkalt jamming av droner som flyr ulovlig er drøftet med Kommunal- og distriktsdepartementet, og ivaretas som kjent i det pågående arbeidet med forslag til ny ekomlov. Lovforslaget er under ferdigstilling. Som jeg viste til i min uttalelse 23. november 2022 til representantforslag om tiltak for oppbygging av nasjonale antidronekapasiteter (Dokument 8:23 S (2022-2023)), er det en kjensgjerning at det i lys av sikkerhetssituasjonen er behov for å se nærmere på antidrone-tiltakene som står til rådighet for politiet, for objekteiere og for aktørene i luftfarten. Disse problemstillingene adresseres av regjeringen i forbindelse med Samferdselsdepartementets pågående arbeidet med en nasjonal luftfartsstrategi, som skal legges fram for Stortinget i løpet av stortingsperioden 2022-23.

Regjeringen mener det er behov for et fornyet blikk på flere av problemstillingene som er løftet i dronestrategien, og at det settes ny kraft bak ambisjonen om å sikre en

fortsatt samfunnstjenlig og bærekraftig utvikling av dronevirksomheten, innenfor rammer som ivaretar nasjonal sikkerhet. Ved utgivelsen av dronestrategien ble det understreket at den må betraktes som et levende dokument, blant annet i lys av de raske fremskrittene innen droneteknologi, og at behovet for å revidere strategien ville vurderes som ledd i oppfølgingen. Denne stortingsmeldingen vil bygge videre på grunnlaget som er lagt i dronestrategien og fremhever noen nye veivalg. Justis- og beredskapsdepartementet samarbeider tett med Samferdselsdepartementet om disse spørsmålene.

Representantene ber regjeringen snarest gjennomføre nødvendige endringer i eksportkontrollforskriften, med sikte på å få målrettet kontroll av kunnskap med militære anvendelser som overføres til utenlandske borgere og virksomheter. Utenriksdepartementet forbereder nå forskriftsendringer på området, med bakgrunn i de omfattende innspillene til deres høringsforslag.

Ettersom komiteen flere steder omtaler behovet for samarbeid og betydningen av ansvarsdeling mellom departementer og underliggende etater vil jeg også vise til at regjeringen nylig har forsterket samarbeidet mellom PST, det øvrige politiet, Etterretningstjenesten og Nasjonal Sikkerhetsmyndighet (NSM) gjennom etableringen av Nasjonalt etterretnings- og sikkerhetssenter (NESS). I senteret skal aktørene samarbeide for å styrke vår nasjonale evne til å oppdage og forstå sammensatte trusler, og våre egne sårbarheter, samt for å sikre god beslutningsstøtte til myndighetene. Dette er særlig viktig når skillet mellom stats- og samfunnssikkerhetsutfordringer blir utfordret. Jeg viser til at avdekking av slike trusler og styrking av kunnskapsbasert beslutningsgrunnlag vil få betydning for rikets sikkerhet på flere av områdene som er behandlet i representantforslaget.

Avslutningsvis vil jeg understreke at representantenes forslag er saker som også regjeringen vektlegger, og der det allerede er iverksatt sentrale prosesser. Gjennom bevilgninger er relevante enheter kraftig styrket, lovforslaget i Prop. 31 L (2022-2023) er til behandling i Stortinget og utredninger er i igangsatt. Så skal man også være bevisst på at flere av saksområdene er komplekse og reiser strategiske spørsmål som må vurderes nøye, for å sikre både trygghet – og rettssikkerhet.

Med hilsen

Emille Mehl